

Спеціалізованій вченій раді Д 26.867.002
з правом прийняття до розгляду та проведення
разового захисту дисертацій на здобуття ступеня доктора філософії
в Інституті законодавства Верховної Ради України
м. Київ, пров. Несторівський, 4

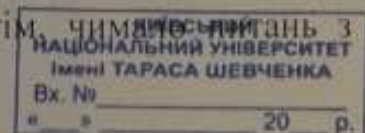
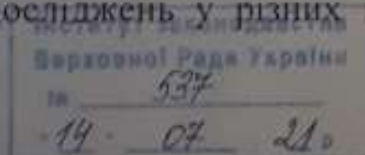
ВІДГУК

офіційного опонента кандидата юридичних наук, доцента Сінькевич
Олени Василівни на дисертацію Ірклісіка Андрія Ігоровича на тему:
«Бікамералізм в умовах формування конституційної демократії», подану
на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 «Право» у
галузі знань 08 «Право»

Становлення України як суверенної, незалежної, демократичної,
соціальної та правової держави вимагає активізації наукового пошуку,
результатом якого є глибокі теоретичні дослідження. Таким чином, сучасний
розвиток конституційно-правової науки ставить перед собою конкретні
проблеми, які визначаються різними факторами та процесами, що
відбуваються в державі. До числа таких проблем слід віднести дослідження
двопалатного парламенту (бікамералізму) в умовах формування
конституційної демократії, оскільки цей тип парламенту є універсальним,
становить основу для забезпечення та фактичної реалізації цілої низки прав
та свобод людини. Актуалізація цього питання обумовлюється й тим, що
сьогодні відбувається переформатування однопалатних парламентів у
двопалатні в державах з однопалатною системою, а в країнах з двопалатними
парламентами навпаки.

Парламент виражає суверенну волю Українського народу, покликаний
на забезпечення законотворчої діяльності в різних сферах життєдіяльності
держави. Не стало виключенням й те, що з проголошенням незалежності
України мали місце спроби щодо зміни структури парламенту. Але на
практиці цей проєкт так і не був реалізований.

Безумовно, бікамералізм в тій чи іншій мірі був предметом багатьох
наукових досліджень у різних галузях права. Утім, чималу увагу з цієї

проблематики і, головне, з позиції конституційно-правової науки залишаються невирішеними. У зв'язку з чим, можна стверджувати, що тема дисертаційного дослідження є актуальною.

Про актуальність теми дисертації Ірклієнка Андрія Ігоровича також свідчить її відповідність пріоритетним напрямам наукового дослідження у галузі конституційного права України. Дисертаційне дослідження виконане в рамках тем наукових досліджень Інституту законодавства Верховної Ради України: «Стратегія розвитку законодавства України» (державний реєстраційний № 0103U007975); «Конституціоналізм у державо- та правотворенні України: стан, проблеми та перспективи» (державний реєстраційний № 0111U002227).

Для досягнення визначеної мети та розв'язання поставлених завдань при проведенні даного наукового дослідження автор використовує систему загальнофілософських, загальнонаукових та спеціальних методів пізнання правових явищ.

Викладені у вступі та розділах основної частини роботи положення, які стосуються постановки проблеми у цілому або окремих її аспектів, переконують у тому, що відповідні питання є теоретично та практично важливими, перспективними для дослідження.

У першому розділі дисертаційного дослідження «Теоретико-методологічний та історичний аналіз бікамералізму» автор описує теоретичний, методологічний та історичні аспекти бікамералізму.

У другому розділі «Порядок формування, структура та повноваження двопалатних парламентів в країнах Європейського Союзу» досліджуються конституційно-правові основи становлення бікамералізму Італійської Республіки, Федеративної Республіки Німеччина, Французької Республіки, Швейцарської Конфедерації та Республіки Польща.

Третій розділ «Принцип організації двопалатного парламенту в умовах формування конституційної демократії» присвячений дослідженню формування двопалатного парламенту в умовах децентралізації влади;

обґрунтовано категорію вірності конституції як невід'ємного правила норм моралі члена парламенту; проаналізовано політичну складову конституційної реформи та проблему запровадження бікамералізму в Україні.

Завдяки чітко визначеній меті та завданням, а також вдало обраній методології та джерельній базі дослідження, дисертанту вдалося прийти до аргументованих і науково значущих висновків, положень і пропозицій, які виносяться на захист. Висновки в роботі є досить розгорнутими, логічними, слугують віддзеркаленням основних результатів дисертації та впливають з її змісту. Серед них заслуговують на особливу увагу:

1. Авторське визначення бікамералізму, під яким слід розуміти «систему парламентського контролю, яка складається з двох палат, є елементом стримувань та противаг, які направлені на захист прав людини шляхом скасування закону, який порушує ці права верхньою палатою парламенту та є невід'ємним елементом конституційної та парламентської демократії».

2. Пропозиція дисертанта щодо внесення змін до розділу IV Конституції України і, відповідно, визначення структури двопалатного парламенту.

3. Автором доведено, що дослідження бікамералізму в умовах формування сучасної конституційної демократії має кілька рівнів, а отже, і наявність різних за якістю методів і прийомів вивчення.

Методологічний рівень, на думку дисертанта, пов'язаний з тим, що на його основі формується теоретична або концептуальна позиція, яка лежить в основі інтерпретації проблеми або предмета. З даної дослідницької позиції ним виділені методологічні підходи до розуміння сутності бікамералізму в умовах формування сучасної конституційної демократії, такі, як інституційний, неінституційний, соціологічний, історичний, структурно-функціональний, системний і дискурсивний, на основі яких автор пропонує власну концептуальну позицію в інтерпретації феномену бікамералізму в сучасному світі.

Методичний рівень визначається механізмом вимірювання методів збору і обробки первинної інформації про сутність бікамералізму в умовах

формування сучасної конституційної демократії. До методів дослідження цього процесу у контексті дослідження віднесено наступні: соціологічні, історичні, логічні, системні, субстанціональні, нормативні, ціннісні, антропологічні, психологічні, емпіричні. Відносно останніх мається на увазі сукупність таких дослідницьких методик, як статистичні вибірки, електоральна статистика, аналіз документів.

Процедурний або технологічний рівень відбиває процес визначення сукупності технічних, технологічних і фінансових заходів, необхідних для здійснення поставленої політичної мети.

4. Вперше запропоновано розділення повноважень нижньої та верхньої палати парламенту.

5. Досліджено питання бікамералізму в умовах децентралізації влади. Дисертант зазначає, що представництво територій і їх особливостей, на противагу фактору єдності, не послаблює, а лише посилює політичне самовизначення нації; наявність ще однієї «інстанції», яка буде задіяна в процесі законотворення, дозволяє запобігати поспішності і впливу політичної кон'юнктури при підготовці законопроектів, сприяє підвищенню якості законотворчої діяльності; присутність верхньої палати буде своєрідним запобіжним механізмом від радикалізації рішень нижньої палати, а також від її спроб перетворити законодавчу діяльність в один із засобів політичної та, зокрема, передвиборчої боротьби. Наявність верхньої палати застерігає законодавчий орган від прийняття поспішних рішень в її відносинах з виконавчою владою і главою держави.

Основні теоретичні положення, висновки та узагальнення дисертаційної роботи знайшли своє відображення у чотирьох наукових статтях, три з яких опубліковані у фахових виданнях України в галузі юридичних наук, одна – у міжнародному науковому періодичному виданні. Також результати наукового дослідження були оприлюднені на вітчизняних і міжнародних науково-теоретичних, науково-практичних конференціях, круглих столах.

Таким чином, обґрунтованість отриманих у ході дисертаційного дослідження результатів, висновків і пропозицій Ірклієнка Андрія Ігоровича забезпечено завдяки оприлюдненню наукових здобутків за темою дослідження, різноманітних методичних прийомів, аналізу кола визначених дослідницьких проблем.

Разом з тим дисертаційне дослідження Ірклієнка Андрія Ігоровича містить деякі положення, які є дискусійними, що пов'язано з викладенням дисертантом власної позиції щодо окремих досліджуваних питань, відносно яких варто зробити певні зауваження.

1. Відповідно до тексту дисертаційного дослідження здобувачем пропонується прийняти зміни до Конституції України, а саме – викласти нову редакцію розділу IV, в якому визначити, що законодавчу владу в Україні становлять Національні Збори Республіки, які, у свою чергу, поділяються на Національні Збори Республіки (нижня палата) та Сенат Республіки (верхня палата). До складу Національних Зборів Республіки входять 300 депутатів, які обрані на парламентських виборах строком на 5 років. Депутатом Національних Зборів Республіки є особа, яка протягом 5 років проживала на території України, має право голосу, раніше не судима. Може бути обрана з 21 річного віку. Строк повноважень нижньої палати – 5 років. Склад Сенату Республіки складає 60 депутатів, які є сенаторами від кожної області і обираються за мажоритарною системою. Членом Сенату є особа, яка протягом 10 років проживала на території України, раніше не судима, має досвід роботи в Національних Зборах Республіки не більше 10 років. Може бути обрана з 30-річного віку. Строк верхньої палати – 6 років. Сенату Республіки надати повноваження затверджувати осіб на посади суддів Конституційного Суду України, членів Вищої Ради Правосуддя, членів Центральної Вибірчої Комісії, членів Рахункової Палати та інше. Хотілося б почути думку дисертанта про те, що мається на увазі під словом «інше» та надати розширену вичерпну відповідь стосовно інших повноважень майбутньої верхньої палати парламенту. Також дисертанту

необхідно надати відповідь щодо політичної складової бікамералізму та функціонування бікамералізму в умовах децентралізації влади. Який досвід функціонування двопалатного парламенту, на думку дисертанта, в країнах Європейського Союзу підходить для українського бікамералізму?

2. Заслуговує на увагу теза дисертанта про те, що ключова ідея концепції «вірність Конституції» полягає в тому, що це особливий тип конституційного праворозуміння, що відбивається у непохитній повазі Конституції держави, відстоюванні в правотворчій і правозастосовній практиці пріоритету конституційних положень, забезпечення їх стабільності і здійснення дбайливої інтерпретації, неприпустимість довільного розширювального тлумачення конституційних норм з урахуванням політичної кон'юнктури, розвитку інституту конституційної відповідальності. Разом з тим потребує доповнення та розширення термін «вірність Конституції», що в подальшому збагатить наукову теорію про дотримання Конституції України та законодавства України.

3. Дисертант наголошує, що питання реалізації парламентської реформи передбачає посилення інституційної спроможності парламенту та забезпечення реалізації його основних функцій: законодавчої, контрольної, представницької. Слід зазначити, що реалізація парламентської реформи є однією з передумов здійснення інших важливих для держави реформ. Адже саме законодавча база виступає інструментом, який допомагає впровадити необхідні зміни в державі. Але разом з тим автор детально не розширив тезу про те, які зміни потрібні для політичної складової бікамералізму, а також потребує тлумачення термін «політична складова». Вважається доцільним уточнення на захисті наукової позиції дисертанта відносно даного питання.

Зазначені зауваження не впливають на загальну позитивну оцінку роботи й більше спрямовані на підвищення наукового рівня дисертації, розгортання наукової дискусії навколо досліджуваної проблематики. Завдання, поставлені дисертантом, виконані, мету досягнуто. Робота має завершений та цілісний характер, теоретичну та практичну значущість.

Автореферат відбиває структуру дисертаційної роботи, а зміст ідентичний основним її положенням та результатам дослідження. Дисертація Ірклієнка Андрія Ігоровича «Бікамералізм в умовах формування конституційної демократії», а також автореферат цієї дисертації не містять текстуальних запозичень без відповідних посилань на першоджерела і не порушують авторське право, визначене і гарантоване Конституцією та законами України.

Вивчення змісту дисертації Ірклієнка Андрія Ігоровича «Бікамералізм в умовах формування конституційної демократії», дає підстави зробити об'єктивний висновок, що ця робота є самостійним завершеним дослідженням, відповідає вимогам «Порядку проведення експерименту з присудження ступеня доктора філософії», а її автор заслуговує на присудження йому наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 «Право» галузі знань 08 «Право».

Офіційний опонент:

кандидат юридичних наук,

доцент кафедри конституційного права

Київського національного університету

імені Тараса Шевченка

Олена СІНЬКЕВИЧ

Handwritten signature in black ink.